

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XVII. évfolyam, 17. szám, 2014

Megjelenik kéthetente
2014. szeptember 10.

Felelős szerkesztő
Dr. Stummer Ildikó

Szerzők
Dr. Molnár Zsuzsa
molnar.zsuzsa@aki.gov.hu
Keresztessyné Mohr Katalin
kmohr@aki.hov.hu
Elek Réka
elek.reka@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-8111
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésen kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
GABONAPIACI JELENTÉS.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	4
A gabonafélék termelői ára.....	5
A gabonafélék jegyzése.....	6
Nemzetközi piaci információk.....	10
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	12
Nemzetközi piaci információk.....	19
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	20
Agrárpolitikai Hírek.....	22

ÖSSZEFOGLALÓ

A Nemzetközi Gabonaszövetség (*IGC*) augusztus végén közölte legfrissebb előrejelzését, amelyben az előző gazdasági évihez hasonló volumenű, 713 millió tonna búza betakarításával számol a világon a 2014/2015. gazdasági évben.

Magyarországon az AKI PÁIR adatai szerint a fizikai piacon az étkezési búzáért tonnánként 48-49, a takarmányért 41-42 ezer forintot fizettek a vevők augusztus utolsó hetében (áfa és szállítási költség nélkül).

A kukorica fronthavi jegyzése négyéves mélypontra, 140 USD/tonna szint alá süllyedt szeptember első hetében Chicagóban.

Magyarországon még a drágább, ótermésű takarmánykukorica forog a piacon (48-49 ezer forint/tonna körüli termelői áron), de a korai hibridek betakarítása akár szeptember végén elkezdődhet, és az új termés – a tőzsdei várakozásokból kiindulva – a jelenleginél 25-30 százalékkal alacsonyabb termelői áron léphet piacra.

A világ napraforgómag-termelése folyamatosan növekedett az elmúlt 25 évben: a 2014/2015. gazdasági évben a kibocsátás 40 millió tonna körül alakul, és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (*FAO*) hosszú távú projekciója szerint akár 50 millió tonnára emelkedhet 2050-ig.

Az *OECD-FAO* előrejelzése alapján a globális növényolaj-kibocsátás növekedése miatt 2020-ban élelmezési célra 23 millió tonnával, míg biodízel előállítására 7 millió tonnával több növényolaj felhasználására lesz lehetőség 2014-hez viszonyítva.

GABONAPIACI JELENTÉS

A búza fronthavi jegyzése augusztus elejétől 200 USD/tonna körül hullámzott a chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*). Szeptember első napjaiban átmenetileg 192 USD/tonna szintig süllyedt a jegyzés, de a következő napokban korrekcióra került sor. A Nemzetközi Gabonaszövetség (*IGC*) augusztus végén közölte legfrissebb előrejelzését, amelyben az előző gazdasági évihez hasonló volumenű, 713 millió tonna búza betakarításával számol a világon a 2014/2015. gazdasági évben. Globális szinten az átlagosnál nagyobb arányban kerülhet a folyó évi szezonban takarmány minőségű búza a raktárakba. Ez az állattenyésztési ágazatok számára kedvező, hiszen a takarmánygabona-félék bőséges kínálata és versenye csökkenő gabonaárakat eredményez. Ugyanakkor a malmi búza vártnál kisebb kibocsátása fékezte az újabb rekordtermésről szóló prognózis ármérséklő hatását Chicagóban. Az Ukrajna és Oroszország közötti konfliktusra úgy látszik továbbra is érzékenyen reagál a tőzsde: a fegyverszünetről szóló hírek nyomán a búza fronthavi jegyzése egyik napról a másikra 7,3 USD/tonnával esett a *CME/CBOT*-n. A legközelebbi lejáratra vonatkozóan 170 euró/tonna felett jegyezték a búzát a párizsi árutőzsdén (*MATIF*) szeptember első hetében. Magyarországon a Budapesti Értéktőzsdé árupiaci szekciójában (BÉT) a malmi búza különböző lejáratokra szóló jegyzése tartotta az 50-51 ezer forint/tonna körüli szintet szeptember elején is, miközben a takarmánybúzáé 43 ezer forint/tonnáig ereszkedett. Az AKI PÁIR adatai szerint a fizikai piacon az étkezési minőségért tonnánként 48-49, a takarmányért 41-42 ezer forintot fizettek a vevők augusztus utolsó hetében (áfa és szállítási költség nélkül).

A kukorica fronthavi jegyzése négyéves mélypontra, 140 USD/tonna szint alá süllyedt szeptember első hetében Chicagóban, miután az *IGC* az előző gazdasági évi rekordhoz hasonlóan 973 millió tonna (-1 százalék) kukorica betakarítását becsüli világszinten a 2014/2015. gazdasági évben. A bőséges kibocsátás a főbb termelők tartalékainak feltöltődését is biztosítja, így az elemzők a globális zárókészletet 190 millió tonnára jelzik (+10 százalék), amely az 1987/1988. évi szezon óta a legmagasabb szint lenne. Párizsban 150 euró/tonna körüli szintig gyengült a termény legközelebbi lejáratra szóló jegyzése szeptember elején. Magyarországon a biztató globális, európai és hazai terméskilátások, továbbá az egyéb takarmánygabona-félékkel való kiélezett verseny miatt 38-41 ezer forint/tonnáig csökkent a különböző szállítású tengeri jegyzése a BÉT-en. A fizikai piacon még a drágább, ó termés forog (48-49 ezer forint/tonna körüli termelői áron), de a korai hibridek betakarítása akár szeptember végén elkezdődhet, és az új termés – a tőzsdei várakozásokból kiindulva – a jelenleginél 25-30 százalékkal alacsonyabb termelői áron léphet piacra.

A Budapesti Értéktőzsdén augusztus 29-én 41,5 ezer forint/tonna áron került kivezetésre a szeptemberi szállítású takarmányárpa. Távollabbi határidőkre vonatkozóan azóta nem történt szerződéskötés. Utoljára 2010 december és 2011 februárja között fordult elő, hogy tartósan szünetelt a termény jegyzése az árupiaci szekcióban. Az AKI PÁIR adatai szerint a takarmányárpa termelői ára nem mozdult a korábbi 40 ezer forint/tonna szintről augusztus végén sem. Az egyéb gabonafélék közül a betakarítást követően a zabot átlagosan 40, a rozst 37 ezer forint/tonna áron értékesítették a termelők augusztusban.

Agrárpolitikai Hírek

- A következő hétéves európai uniós költségvetési időszakban 750 milliárd forinttal több forrás áll rendelkezésre a magyar agrár- és vidékfejlesztésre, mint az előző ciklusban. Az Európai Unió 2014 és 2020 között mintegy 570 milliárd forint többletforrást biztosít a

magyar agrárgazdaságnak, a Kormány ehhez 180 milliárd forintos nemzeti költségvetésű forrást nyújt az állattartással foglalkozó gazdálkodóknak a következő hét évben. Az új rendszer 2015. január elsejétől lép életbe, a gazdák a jövő évi egységes kérelem benyújtásakor már az új feltételek alapján igényelhetik a támogatásokat.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2014. 34. hét	2014. 35. hét	2014. 35. hét/ 2014. 34. hét (százalék)
Étkezési búza	tonna	15 447	7 021	12 894	61 730	35 363	57
	HUF/tonna	49 079	47 190	49 325	49 366	48 793	99
Takarmány- búza	tonna	9 656	8 079	-	13 294	17 735	133
	HUF/tonna	42 125	41 798	-	41 834	41 976	100
Takarmány- kukorica	tonna	1 562	1 879	...	2 628	4 468	170
	HUF/tonna	53 017	43 456	...	51 338	48 154	94
Takarmányárpa	tonna	809	1 070	...	3 590	3 149	88
	HUF/tonna	42 064	40 569	...	40 898	39 514	97

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

... = Adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat.

Forrás: AKI PÁIR

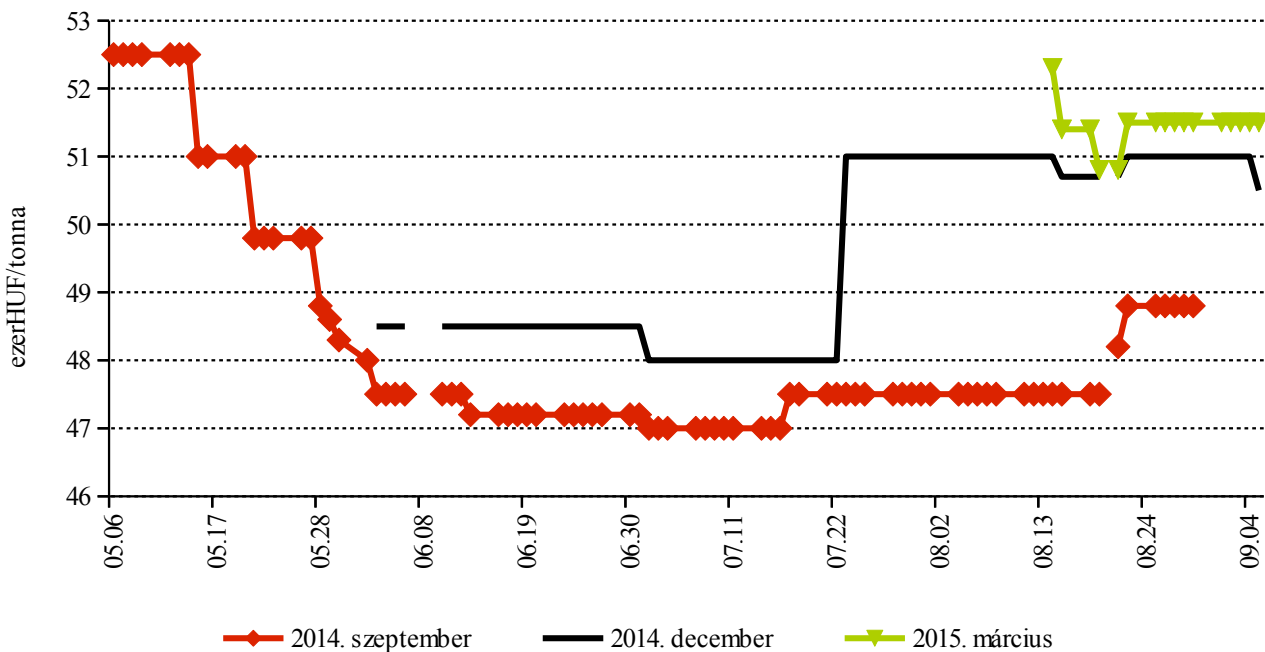
2. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2013. 35. hét	2014. 34. hét	2014. 35. hét	2014. 35. hét/ 2013. 35. hét (százalék)	2014. 35. hét/ 2014. 34. hét (százalék)
Étkezési búza	tonna	63 748	61 730	35 363	55	57
	HUF/tonna	44 052	49 366	48 793	111	99
Takarmány- búza	tonna	6 701	13 294	17 735	265	133
	HUF/tonna	42 320	41 834	41 976	99	100
Takarmány- kukorica	tonna	6 895	2 628	4 468	65	170
	HUF/tonna	49 911	51 338	48 154	96	94
Takarmányárpa	tonna	2 470	3 590	3 149	128	88
	HUF/tonna	45 707	40 898	39 514	86	97

Forrás: AKI PÁIR

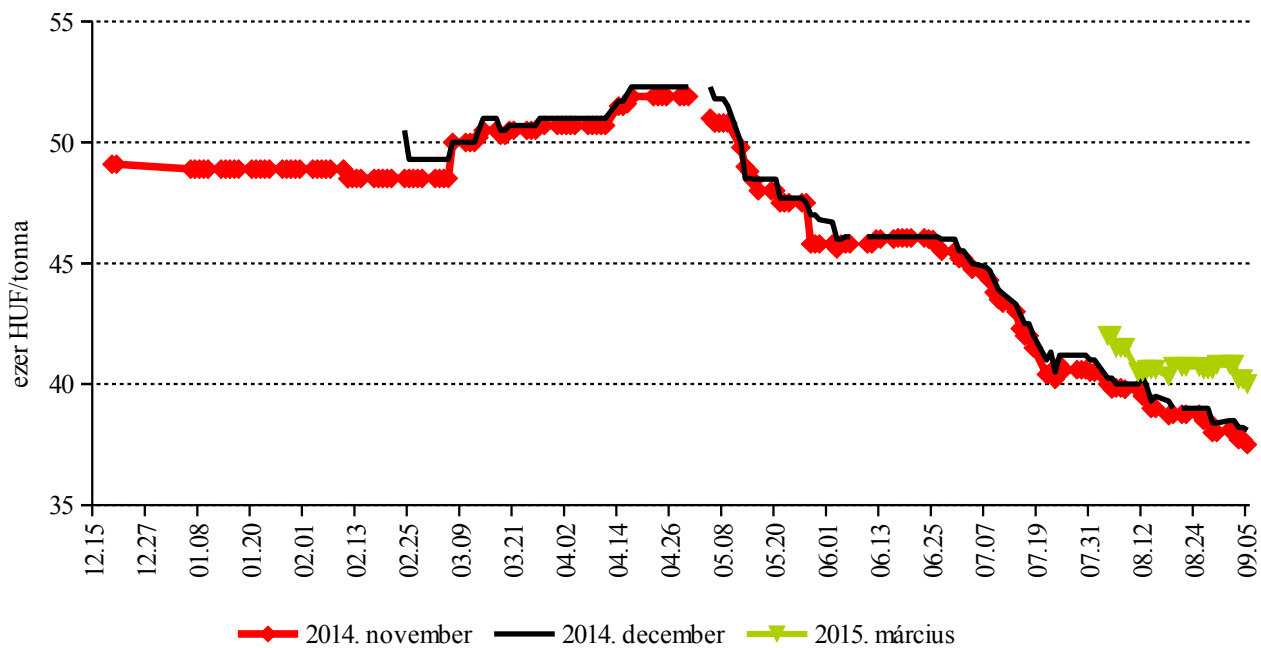
A gabonafélék jegyzése

1. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

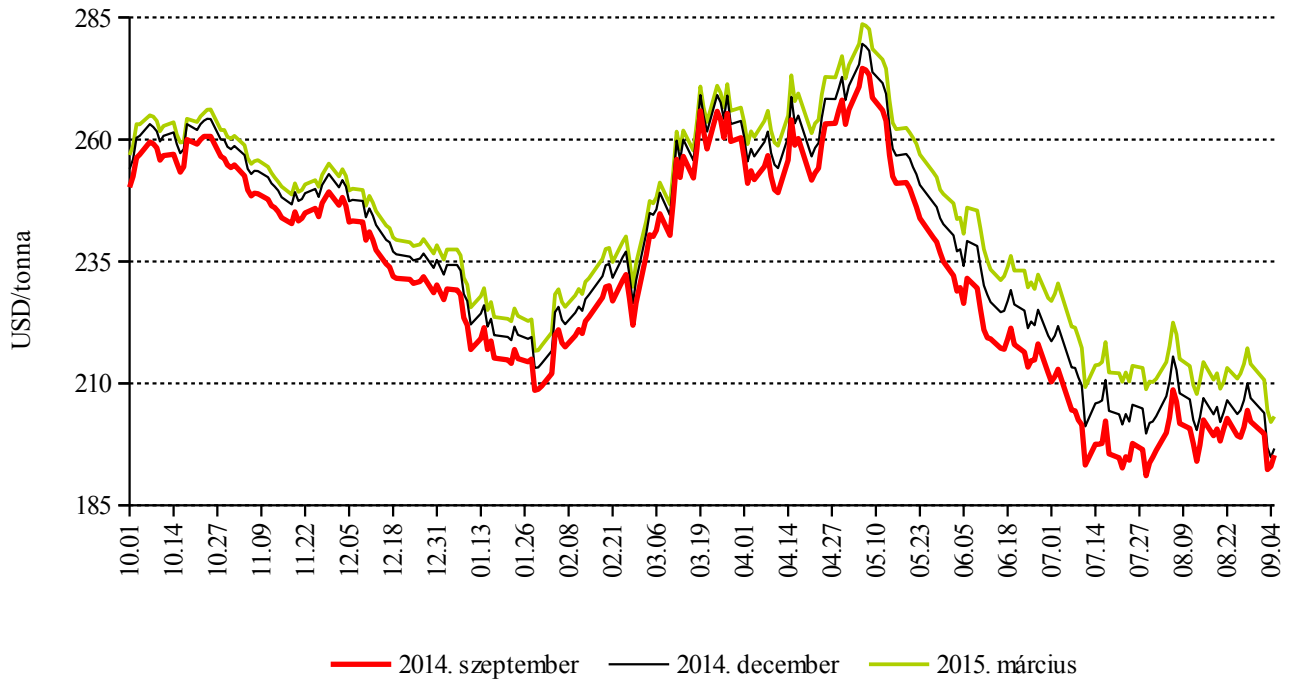
Forrás: BÉT

2. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

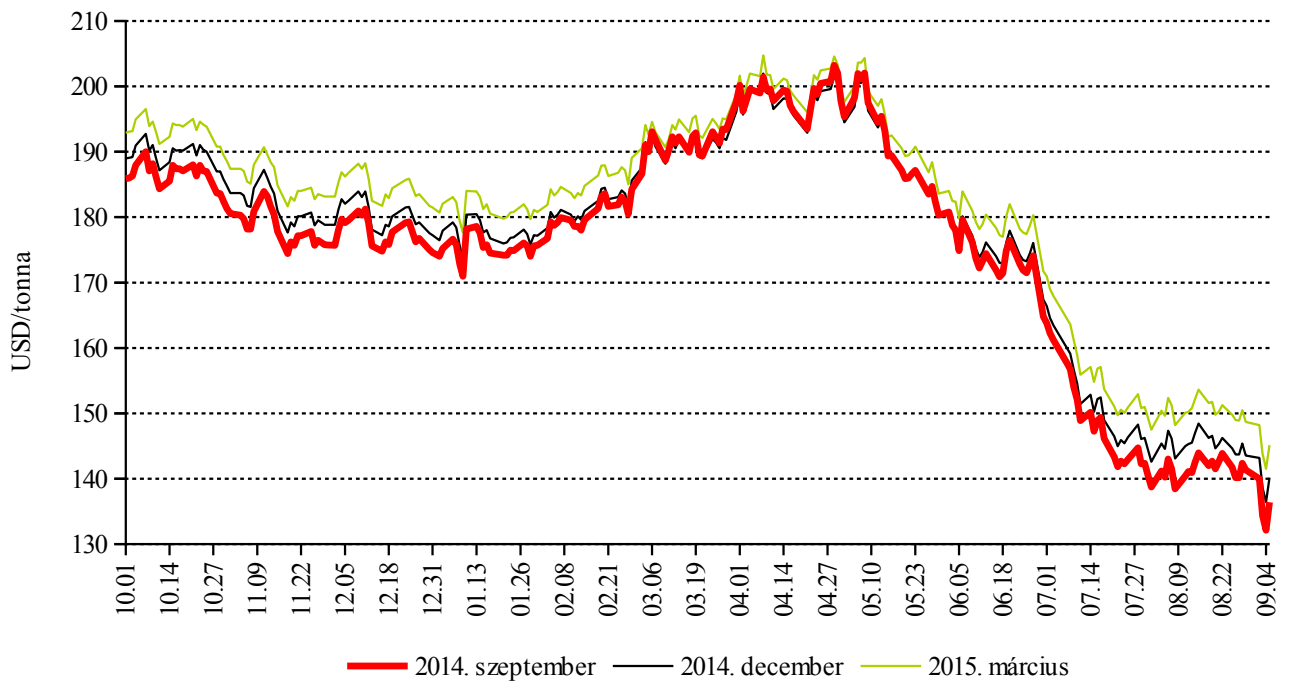
Forrás: BÉT

3. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

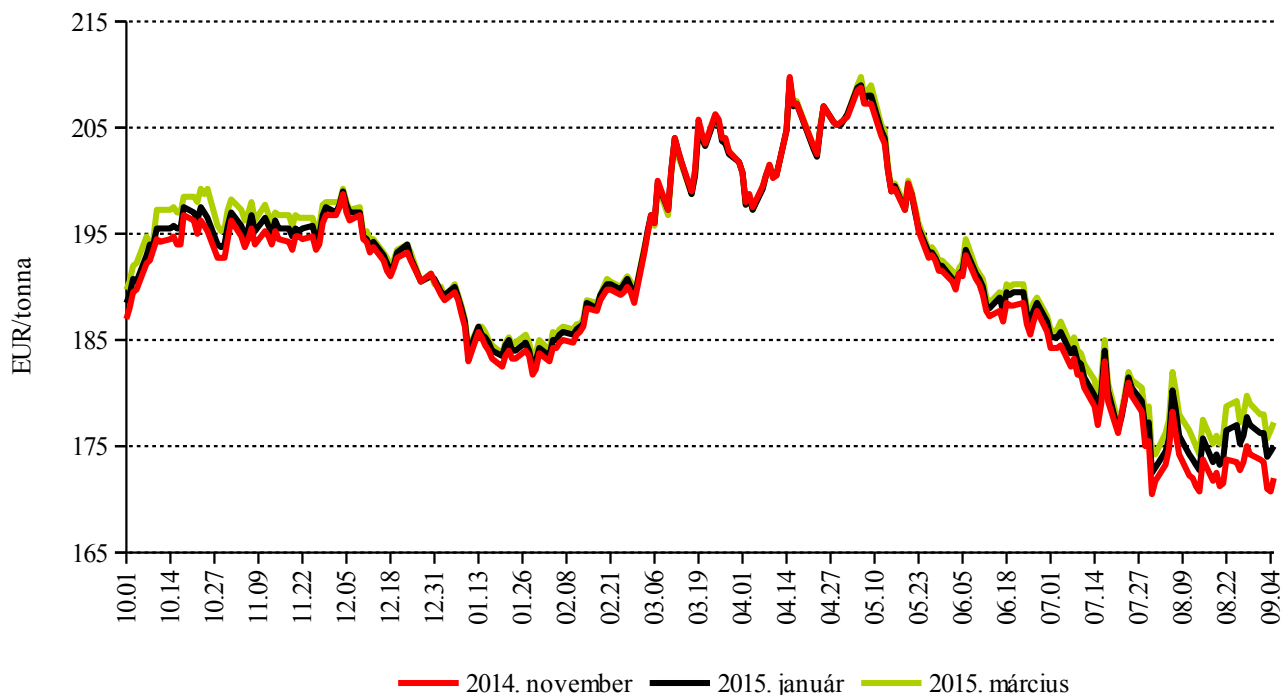
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

4. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

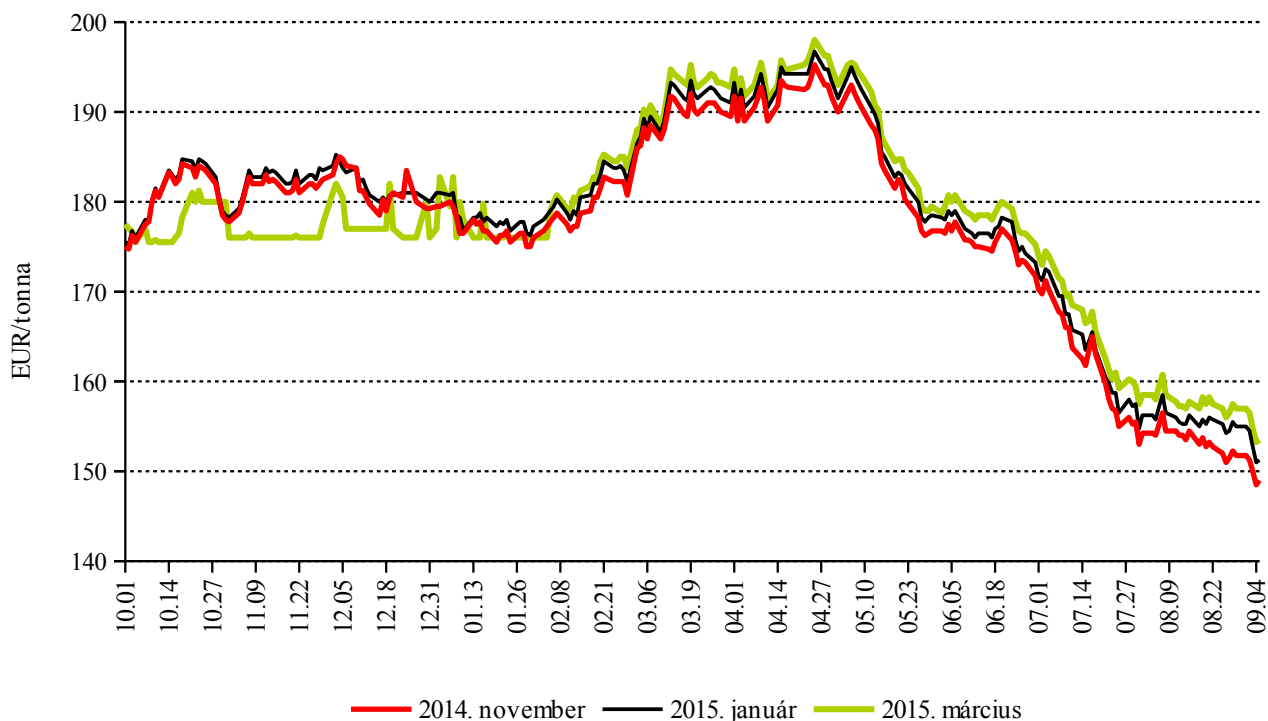
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

5. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

6. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

3. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2013. 35. hét	2014. 34. hét	2014. 35. hét	2014. 35. hét/ 2013. 35. hét (százalék)	2014. 35. hét/ 2014. 34. hét (százalék)
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	429	536	1 365	318	255
	HUF/kg	72	75	76	105	101
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1 514	1 489	2 389	158	160
	HUF/kg	74	77	76	103	100
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	1 520	936	901	59	96
	HUF/kg	79	85	85	107	100
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna
	HUF/kg
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	40	17	38	94	221
	HUF/kg	83	87	84	100	96
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	34	88	37	110	42
	HUF/kg	92	92	95	104	104
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	381	361	678	178	188
	HUF/kg	71	73	73	102	99
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	483	496	733	152	148
	HUF/kg	72	75	75	105	100
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	216
	HUF/kg	78
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	29	34	120	417	350
	HUF/kg	83	84	82	99	98
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	59	52	41	70	79
	HUF/kg	89	93	96	108	104

...= Adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat.

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	HUF/kg		
	2014. június	2014. július	2014. augusztus
Finomliszt BL 55	188	186	188
Fehér kenyér	293	294	281
Félbarna kenyér	248	250	252
Étkezési búzadara AD	239	240	240

Megjegyzés: Az adatgyűjtésbe jelenleg 8 budapesti üzletlánc kiválasztott üzletei tartoznak: Auchan, Reál, Tesco, CBA, CBA Prima, Coop, Interspar, Spar.

Forrás: AKI PÁIR

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2014. szeptember 05.)

5. táblázat: **Búza**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2014. november	172	53 922	2014. szeptember	195	47 262
2015. január	175	54 863	2014. december	197	47 598
2015. március	177	55 568	2015. március	203	49 181
2015. május	179	56 038	2015. május	207	50 213
2015. szeptember	183	57 449	2015. július	211	50 997
2015. december	185	57 998	2015. szeptember	215	51 975

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME Group– Chicago Board of Trade

6. táblázat: **Kukorica**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2014. november	149	46 712	2014. szeptember	136	33 014
2015. január	151	47 417	2014. december	140	33 929
2015. március	154	48 122	2015. március	145	35 129
2015. június	156	48 984	2015. május	148	35 928
2015. augusztus	161	50 474	2015. július	151	36 616
2015. november	167	52 276	2015. szeptember	154	37 320

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME Group – Chicago Board of Trade

7. táblázat: **Fekete-tengeri búza**

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2014. december	303,9	73 565
2015. március	303,9	73 565
2015. május	303,9	73 565

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

8. táblázat: A főbb termények különböző lejáratra szóló kontraktusainak belső volatilitása

Termény	Lejárat	Elszámolóár (USD/tonna)	Belső volatilitás ^{a)}	
			2014. 09. 05. (százalék)	2014. 08. 29. (százalék)
Búza	2014. december	196,63	24,1	23,6
Kukorica	2014. december	140,16	33,4	33,4
Szójabab	2014. november	375,40	20,5	-
Szójadara	2014. október	393,70	30,4	25,3

^{a)} Belső volatilitás (*implied volatility*): A piaci szereplők várakozásait tükröző volatilitás, amelyre az adott határidős kontraktusra köthető opciók aktuális prémiumából matematikai modellek segítségével következtetni lehet. (Pl.: Ha a belső volatilitás értéke 15,8 százalék, akkor az adott határidős kontraktus jegyzésében az elkövetkező 365 napban 68 százalékos valószínűséggel $\pm 15,8$ százalékos eltérés várható.)

Forrás: Barchart

9. táblázat: A különböző árutőzsdei szereplők nyitott kötésállománya (határidős kontraktusok) a főbb termények vonatkozásában a chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) (2014. szeptember 02.)

Termény	Pozíciók száma										
	Termelő/kereskedő/ feldolgozó/stb.		Swap kereskedők			Pénzügyi befektetők			Egyéb		
	Vételi	Eladási	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}
Búza	42 191	103 560	117 341	3 599	10 873	77 592	130 036	27 183	42 831	31 158	27 219
Kukorica	226 678	453 439	287 928	6 655	16 548	333 336	248 509	70 072	125 209	131 309	47 935
Szójabab	248 979	224 383	84 480	12 536	11 882	117 485	94 981	57 376	76 495	112 719	28 048
Szójadara	93 379	204 952	41 857	2 187	10 521	74 191	23 237	14 049	38 239	31 293	22 003

^{a)} Spread – Különbözeti ügylet.

Forrás: Commodity Futures Trading Commission

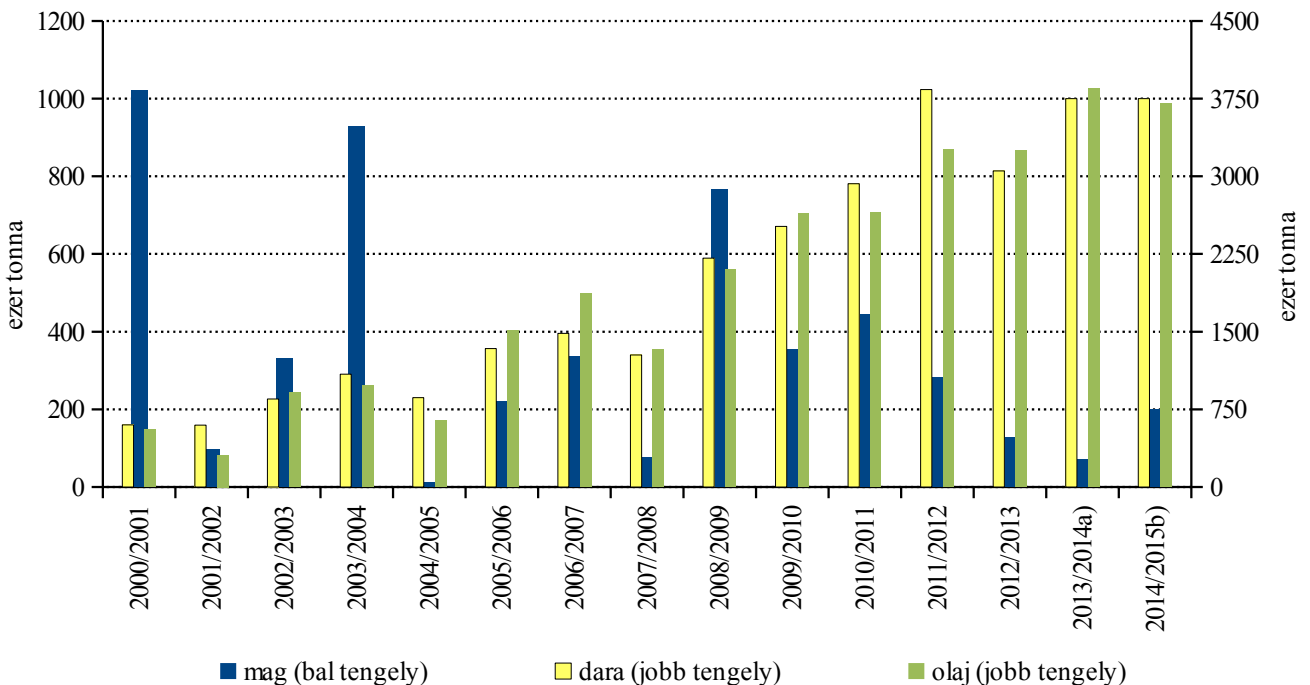
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

A napraforgó globális szinten a szója és a repce után a harmadik legnagyobb területen termesztett olajnövény. A világ napraforgómag-termelése folyamatosan növekedett az elmúlt 25 évben: a 2014/2015. gazdasági évben a kibocsátás 40 millió tonna körül alakul, és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) hosszú távú projekciója szerint akár 50 millió tonnára emelkedhet 2050-ig. A világ négy legnagyobb napraforgómag-termelője, Ukrajna, Oroszország, az EU-28 és Argentína a globális kibocsátás csaknem 80 százalékát adja. Ukrajna és Oroszország együttesen a napraforgómag-termés 50 százalékát állítja elő. A napraforgómag feldolgozását a termelő országok többnyire helyben végzik, és a mag alig 4 százaléka jut a nemzetközi forgalomba. Ezzel szemben az előállított – főleg humán fogyasztásra szánt finomított – napraforgóolaj közel felét külföldön értékesítik, amelynek egyik legfontosabb importőre az Európai Unió.

Ukrajna napraforgómag-kivitele a belföldi feldolgozás bővülése miatt csökkent 2008-tól kezdődően, és a 2014/2015. gazdasági évben csupán 200 ezer tonna ex-

porta van kilátás (1. ábra). A kormányzat a korszerű és gazdaságos napraforgómag-feldolgozás megalapozása és fejlesztése mellett 1999 októberében 23 százalékos exportvám bevezetésével korlátozta a napraforgómag kivitelét, amelyet 17 százalékra mérsékeltek 2001-ben. Az ország 2008. évi WTO csatlakozásának egyik feltétele volt, hogy ezt az exportvámot a jelenleg is érvényben lévő 10 százalékra csökkentsék. Az EU és Ukrajna által 2014-ben aláírt szabadkereskedelmi egyezmény értelmében a két ország között ez tíz éven belül megszűnik. Ennek fényében az ország olajmag és származékainak Unióba irányuló kivitele középtávon erősödhet, míg más országokba kevesebbet szállíthatnak. A teljes ukrán kivitel továbbra is alacsony szinten marad, a belföldi termés elsősorban a feldolgozóba kerül. A 2012/2013. gazdasági évig Törökország volt Ukrajna legnagyobb célpiaca, a fölösleg 50-70 százalékát szállították ide. Ezt követően más importőrök, például Németország, Azerbajdzsán és Lengyelország is előtérbe kerültek.

7. ábra: **Ukrajna napraforgómag- és származékainak exportja (2000-2014)**

a) Előzetes adat, b) Projekció.
 Forrás: USDA

Az ország napraforgódarából a 2000/2001. évi szezonban még alig 600 ezer tonnát vitt ki, a 2013/2014. gazdasági évig ez a hatszorosára emelkedett. Az elsődleges célpiacok a jövőben is elsősorban az EU, Észak-

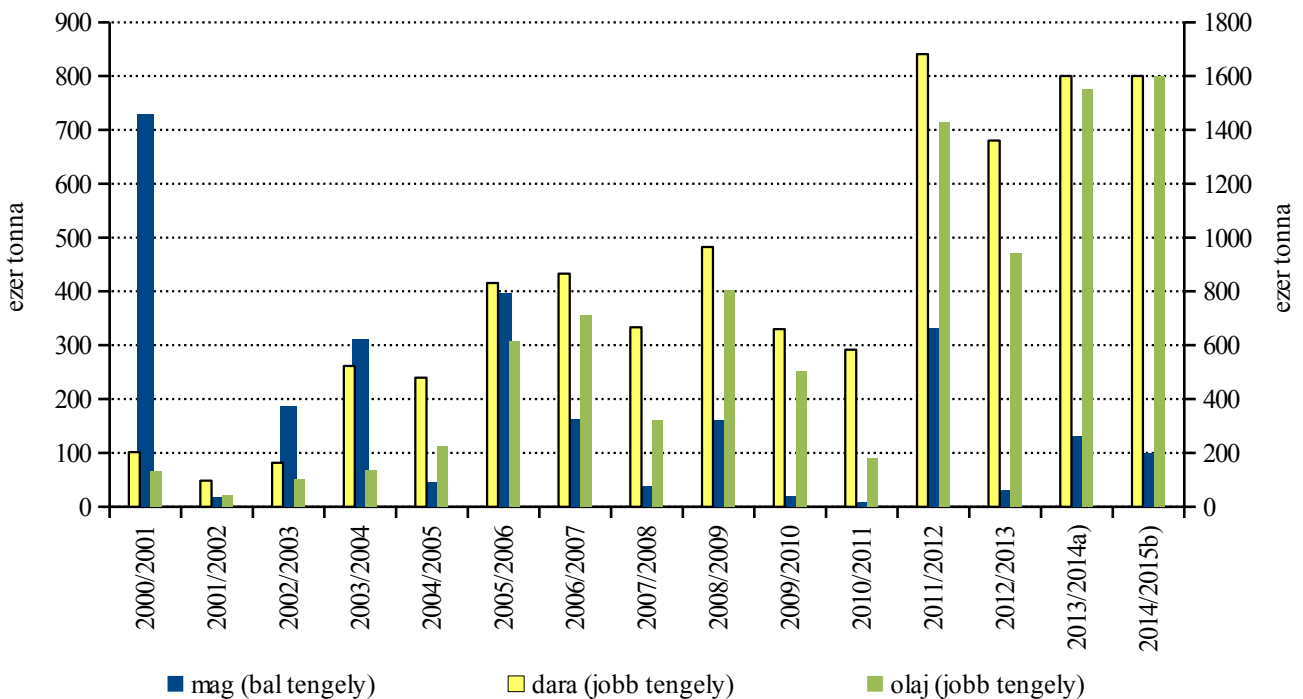
Afrika és a Közel-Kelet országai lehetnek, mindemellett a hagyományos importőrnek számító Lengyelország és Fehéroroszország részéről is erős maradhat a kereslet.

Az olaj kivitele szintén a sokszorosára nőtt 2000-2014 között. Az ország napraforgóolaj-exportja a 2000/2001. évi szezon 500 ezer tonnájával szemben a 2013/2014. gazdasági évig 3,7 millió tonnára emelkedett, és középtávon is hasonlóan erős külpiaci keresletre lehet számítani. Ukrajna több mint 100 országba szállít napraforgóolajat, a legnagyobb felvevőpiacok India (az éves exportárualap 30 százalékát vásárolja), Egyiptom és Törökország, de Kína, illetve más távol-keleti importőrök részesedése is nőtt az utóbbi szezonokban.

Oroszország napraforgómag-exportja a 2000/2001. gazdasági évi 700 ezer tonnáról az egyhetedére esett (2. ábra), a 2014/2015. gazdasági évben ugyanis alig 100 ezer tonna napraforgómagot szállíthat ki az ország. A ki-

vitelt a *rubel* vásárlóerejének csökkenése mellett az Ukrajnával folytatott piaci verseny, valamint a belföldi felhasználás alakulása döntően meghatározhatja a jövőben. Bár Oroszország a *WTO*-csatlakozást (2012) követő első évben bevezette az olajmagvak és feldolgozott termékek külkereskedelmére vonatkozó előírásokat, az export élénkülésére mégsem számítanak. A tagság feltétele, hogy a napraforgómag kivitelét terhelő vámot 4 éven belül a vámérték 6,5 százalékára (minimum 11,4 euró/tonnára) mérsékelik, aminek első lépéseként 2013 őszén a csatlakozást megelőző 20 százalékról (minimum 30 euró/tonna) 16,62 százalékra (minimum 24,94 euró/tonna) csökkentették a tarifát.

8. ábra: Oroszország napraforgómag- és származékainak exportja (2000-2014)

^{a)} Előzetes adat, ^{b)} Projekció.
Forrás: USDA

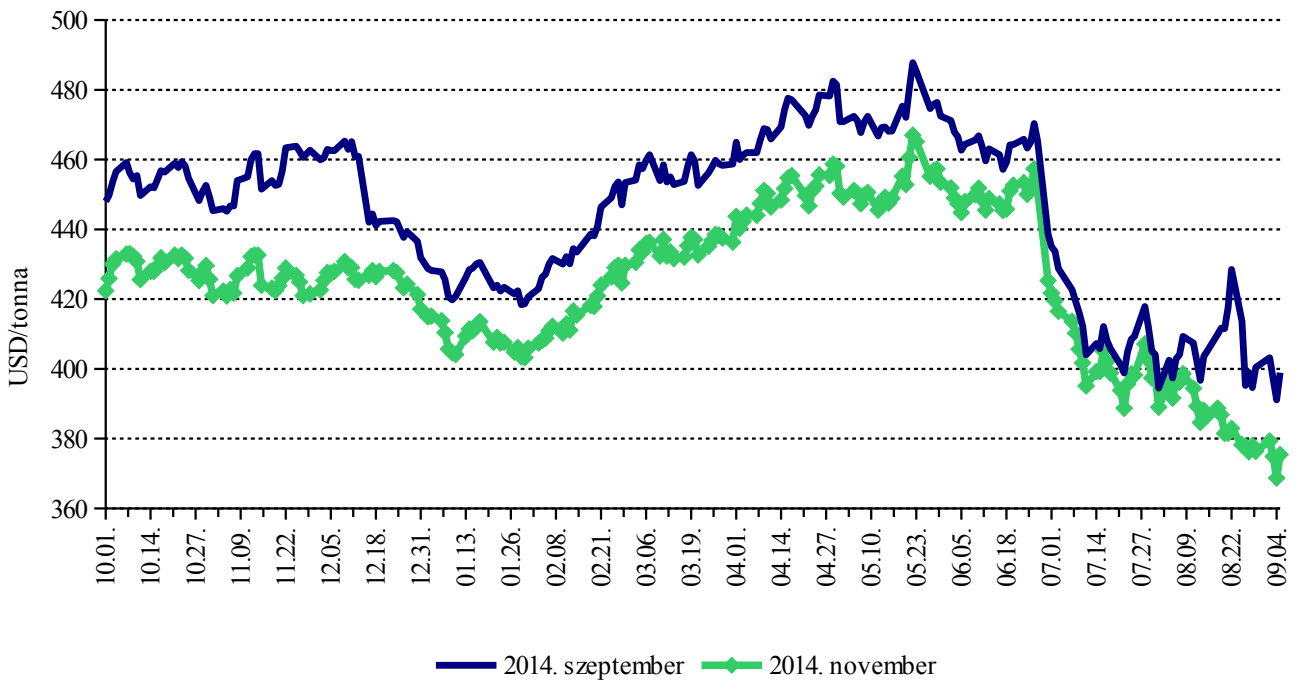
Noha a fehérjetartalmú takarmány-alapanyagok iránti belpiaci igény magas, az Oroszországban előállított napraforgódara jelentős hányada kerül exportra. Az olajütők szívesebben kötnek hosszú távú szerződéseket és szállítanak állandó külföldi partnereiknek vámmentesen. A kivitel a 2011/2012. gazdasági évben a korábbiakhoz viszonyítva megduplázódott, és azóta 1,4-1,6 millió tonna körül stabilizálódott. Ez a mennyiség a 2013/2014. évi szezon napraforgódara-termelésének 46 százalékát jelentette, amelynek fő felvevőpiacai Törökország, Olaszország, Lettország és Spanyolország voltak.

Oroszország napraforgóolaj-exportja a termelés 2011/2012. gazdasági évi 70 százalékos növekedését követően 1-1,6 millió tonnára emelkedett. Az előállított olajat jórészt nyers formában értékesítik a külföldön, de egyre számottevőbb a finomított olaj exportja is (20-30 százalék). A nyers napraforgóolaj hagyományos célpiacai Törökország, Egyiptom és Olaszország, míg a finomított termék elsősorban a szovjet utódállamokba kerül: legnagyobb mennyiséget Üzbegisztán vásárol, de Kirgizisztán, továbbá az utóbbi években Kazahsztán és Fehéroroszország is keresik az orosz napraforgóolajat.

A növényiolaj-terminálok további fejlesztése érdekében jelentős tőkebefektetéseket folytatnak Oroszország kikötői létesítményeiben. Az első ilyen nagy beruházásnak számít Oroszország legnagyobb fekete-tengeri mélyvízi kikötőjének infrastruktúra-fejlesztése *Novorossiyskban*, aminek működése 2015-ben indul. A növényi olajokat jelenleg a kisebb *azovi* terminálokon ke-

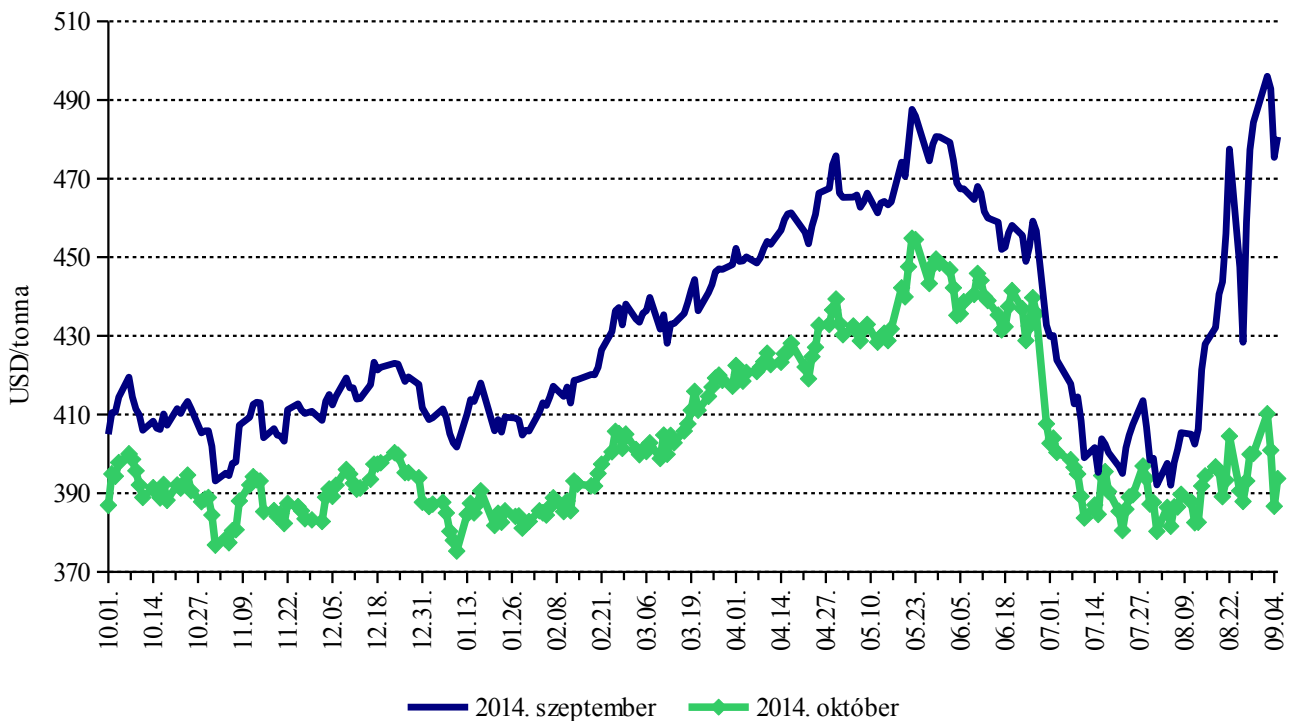
resztül, és *Tamanból* exportálják. *Tamanban* van az első félig mélytengeri terminál az *azovi*-, fekete-tengeri régióban, amely Oroszország egyik vezető növényiolajgyártó vállalatához, az *EFKO*-hoz tartozik. Az exportált (szójaolaj) és importált (pálmaolaj) olajok finomítására még a *kaliningradi Sodruzhestvo* kikötő létesítményei alkalmasak.

9. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

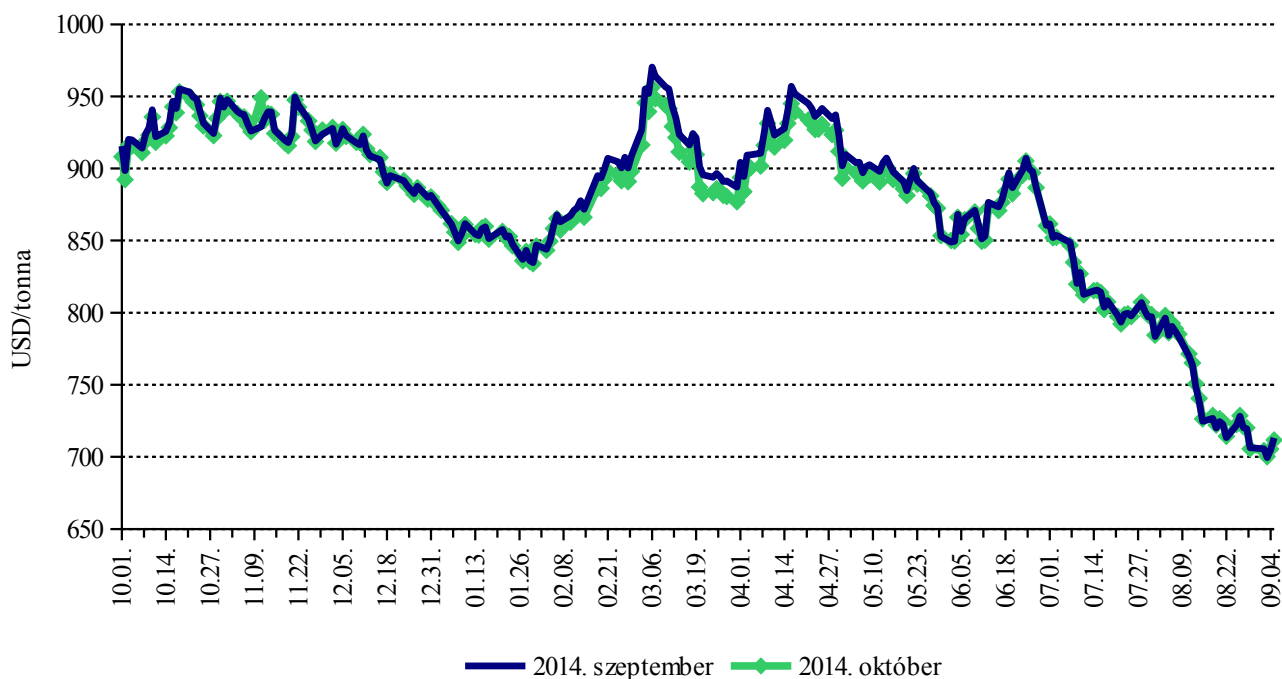
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

10. ábra: A szójadara különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

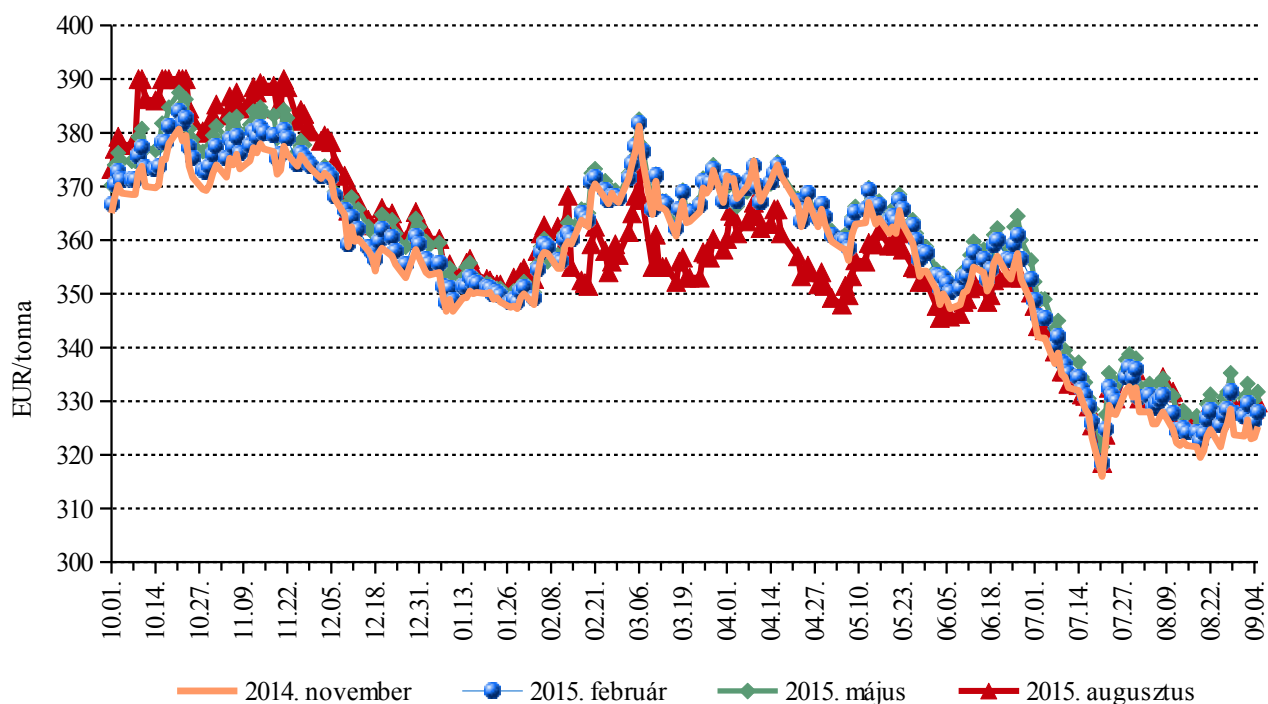
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

11. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

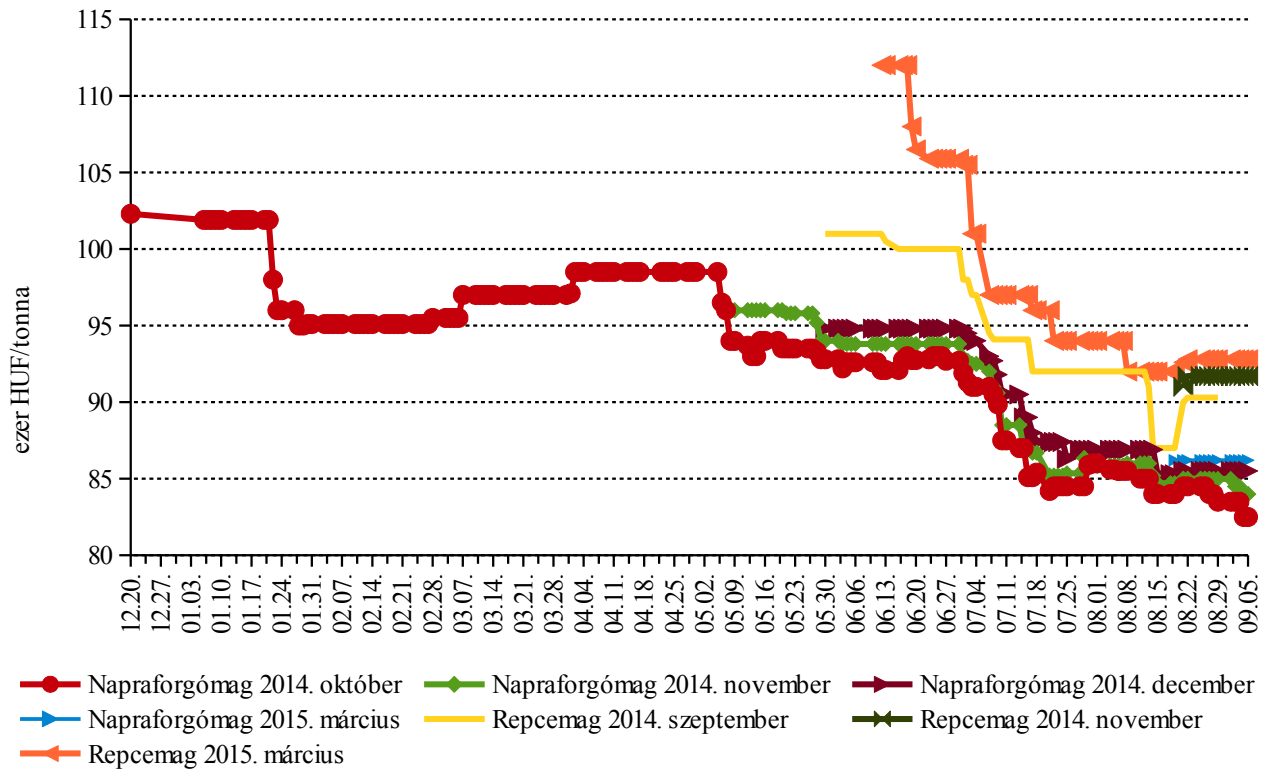
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

12. ábra: A repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: Marché à Terme International de France

13. ábra: A napraforgó- és a repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

10. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2013. 35.hét	2014. 34.hét	2014. 35.hét	2014. 35. hét/ 2013. 35. hét (százalék)	2014. 35. hét/ 2014. 34. hét (százalék)
Ipari napraforgómag	tonna	...	-	-
	HUF/tonna	...	-	-
Repcemag	tonna	16 614	14 368	14 753	89	103
	HUF/tonna	103 318	98 025	98 757	96	101
Nyers napraforgóolaj	tonna	3 004	130
	HUF/tonna	195 636	205 283
Napraforgódara	tonna	...	4 451	3 709	...	83
	HUF/tonna	...	56 574	58 298	...	103
Nyers repceolaj	tonna
	HUF/tonna
Repcedara	tonna	1 452
	HUF/tonna	65 573

...= Adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat.

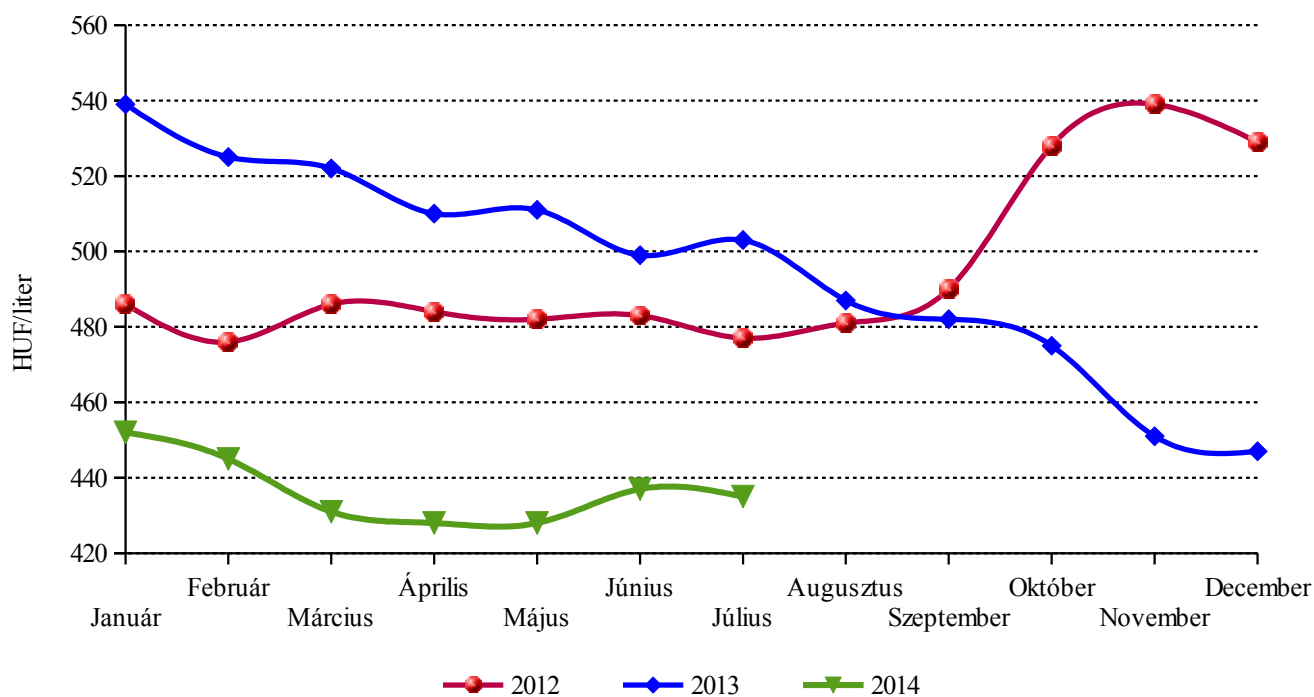
Forrás: AKI PÁIR

11. táblázat: A növényolajok és származékainak jegyzése Európában

Termék	Ország	Időpont	EUR/tonna	HUF/tonna
Napraforgóolaj (nyers)		2014-08-05	658	205 745
		2014-08-26	638	199 697
		2014-09-02	608	191 150
Napraforgóolaj (finomított)	Olaszország	2014-08-05	803	251 118
		2014-08-26	783	245 118
		2014-09-02	773	243 067
Szójaolaj (nyers)		2014-08-05	688	215 133
		2014-08-26	658	205 962
		2014-09-02	653	205 309
Szójaolaj (finomított)		2014-08-05	748	233 908
		2014-08-26	718	224 757
		2014-09-02	718	225 761
Napraforgódara	Ausztria	2014-08-05	-	-
		2014-08-26	-	-
		2014-09-02	-	-
Repcedara		2014-08-05	205	64 149
		2014-08-26	208	64 999
		2014-09-02	208	65 051

Forrás: Associazione Granaria di Milano, BPLW

14. ábra: A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2014. szeptember 05.)

12. táblázat: Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	EUR/tonna	HUF/tonna
2014. november	325	101 966
2015. február	328	102 828
2015. május	332	104 004
2015. augusztus	330	103 377
2015. november	333	104 239
2016. február	330	103 377

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

13. táblázat: Szójabab

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2014. szeptember	399	96 561
2014. november	375	90 867
2015. január	378	91 472
2015. március	380	92 077
2015. május	383	92 611
2015. július	385	93 163

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

14. táblázat: Szójadara

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2014. szeptember	481	116 336
2014. október	394	95 315
2014. december	385	93 127
2015. január	381	92 194
2015. március	377	91 367
2015. május	376	91 127

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

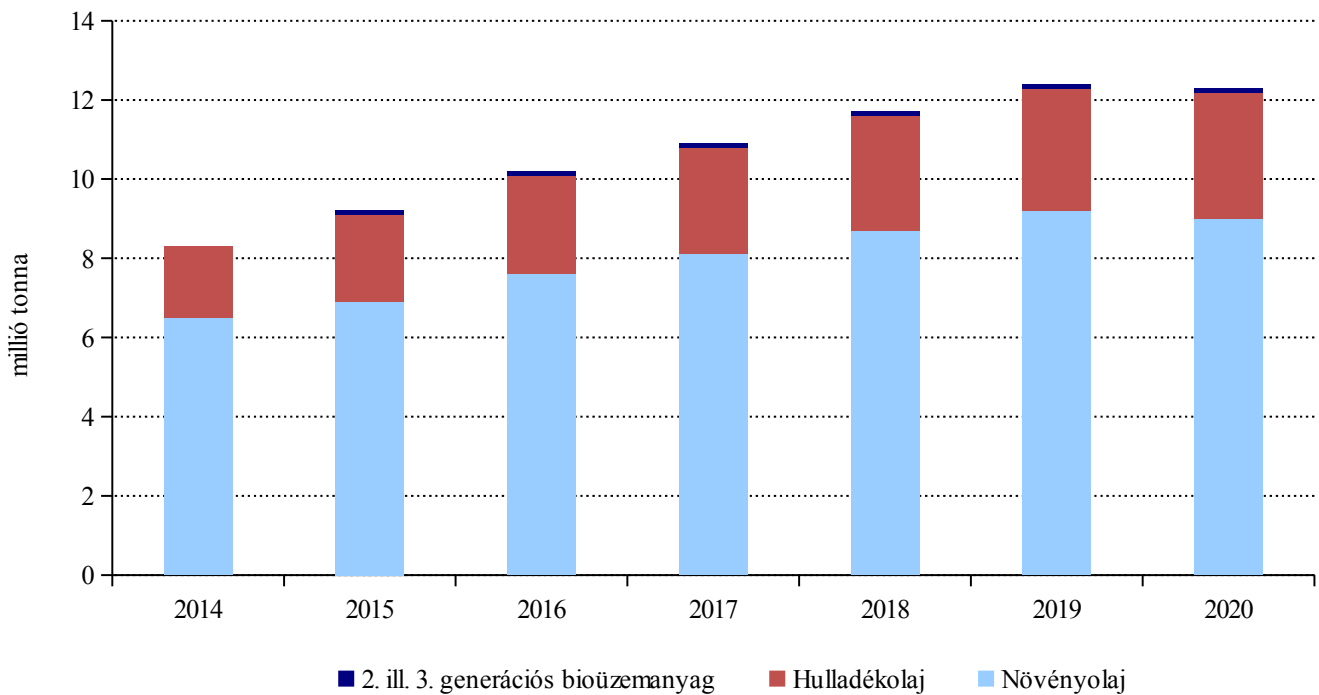
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

A bioüzemanyagok, ezen belül a biodízel előállítását gyakran éri az a vád, hogy míg a világ egy része éhezik, addig másutt gépjárművek meghajtására használják a növényolajokat. Az *OECD-FAO* előrejelzése alapján 2020-ban összesen 196 millió tonna növényolaj áll a világ lakosságának rendelkezésre, ami 11,3 százalékkal több, mint a 2014-ben megtermelt mennyiség. A globális növényolaj-kibocsátás növekedése miatt 2020-ban élelmezési célra 23 millió tonnával, míg biodízel előállítására 7 millió tonnával több növényolaj felhasználására lesz lehetőség 2014-hez viszonyítva. Az átlagos növényolaj-fogyasztás 19,14 kg/fő/év-ről 20,29 kg/fő/évre emelkedhet a vizsgált időszakban. A biodízel-ágazat növényolaj kereslete ugyan nem veszélyezteti a világ lakosságának ellátását, de az *OECD-FAO* szakértőinek vé-

leménye szerint az évtized végére átlagosan 10,6 százalékos áremelkedéssel kell számolni.

Becslések szerint az Európai Unióban a belső termelésből származó repceolaj 76,25 százaléka kerül a biodízelüzemekbe 2014-ben. A Bizottság előrejelzése szerint ez az arány 2020-ig 74,1 százalékra mérséklődik. A megfigyelt időszakban a biodízel-előállítás növekszik, ezért a növényolajok részarányának csökkenése ellenére az évtized végére 3,7 millió tonnával több alapanyag kerül majd be az észterezőüzemekbe. Az Európai Bizottság által közzétett adatok alapján a felhasznált repceolaj mennyisége 2019-ig nő, majd ezt követően stagnál, esetleg csökkenhet is. A hulladékolajból (*UCO*, *TME*) előállított biodízel mennyisége ugyanakkor 2,9 millió tonna olajegyenértékről 3,1 millió tonna olajegyenértékre emelkedhet.

15. ábra: A biodízelgyártás alapanyagainak részaránya 2014 és 2020 között

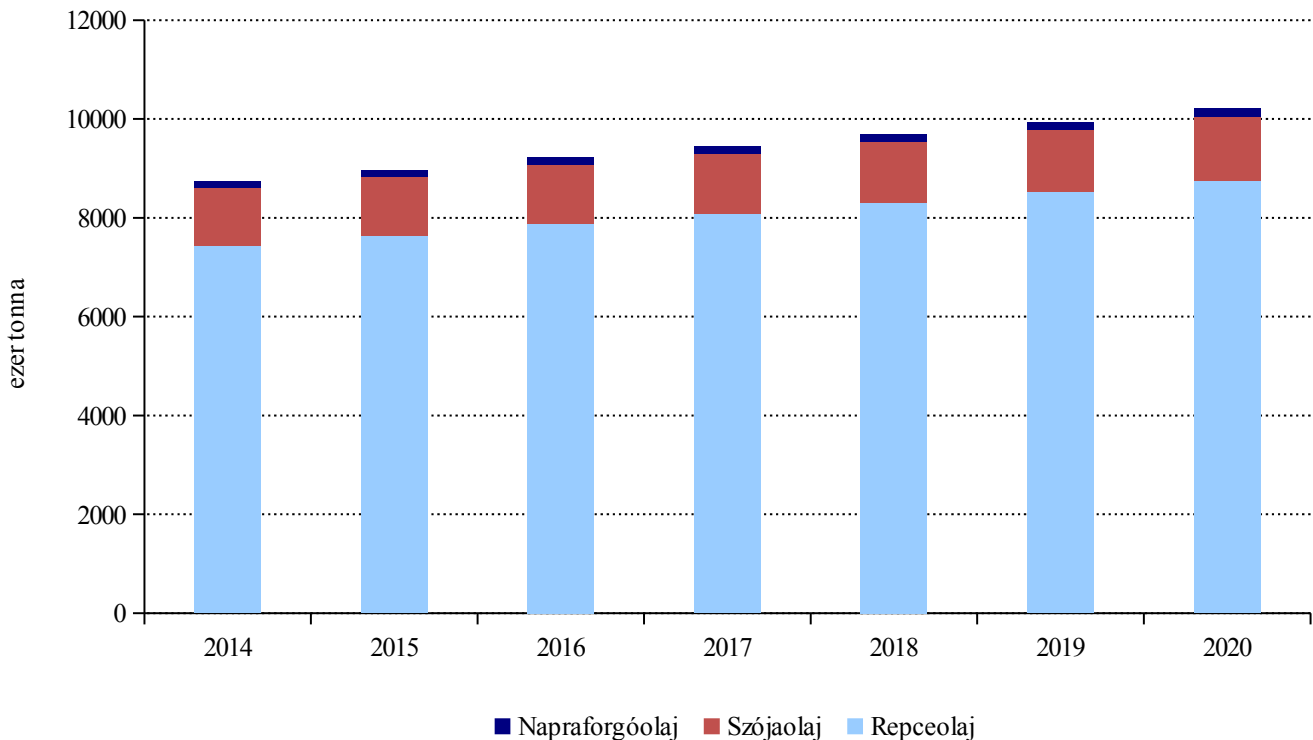

Forrás: Európai Bizottság

A hulladékok felhasználásának térnyerése és az első cellulóz alapú üzemek működésbe állításának ellenére a Közösségben az évtized végén is a növényolajok, főleg a repceolaj lesznek a biodízel-előállítás legfontosabb alapanyagai. Az Európai Bizottság előrejelzése alapján az EU-ban a repceolaj 2020-ra várható többletkeresletének az előállításához a repce vetésterületét 6,6 százalé-

kal kellene növelni. Emellett a természetstechnológia (hozamok) és a feldolgozás fejlesztése (sajtolás) is hozzájárulhat a szükséges mennyiség előállításához. Az Európai Unió valamennyi növényolaj-féleséget tekintve az évtized végéig megtartja nettó importőri szerepét és az olajmagvak importja is számottevően nőhet.

16. ábra: **A belső termelésből előállított növényolajok biodizel célú felhasználásának megoszlása az Európai Unióban**

Forrás: FAPRI

Az Európa Parlament és Tanács a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelvben meghatározta az egyes alapanyagokból és technológiákkal előállított biodizel üvegházhatású gáz kibocsátás-megtakarításának alapértelmezett értékét, amely a tagállamok számára irányadó. Az irányelv az alkalmazott alapanyagtól függetlenül 2020-ig 10 százalékos megújuló energia részarányt írt elő a tagállamok részére a közlekedésben úgy, hogy a már működő üzemekben előállított bioüzemanyagoknak a teljesítésben történő elismeréshez 35 százalékos üvegházgáz megtakarítást kell elérniük. Az Európai Bizottság 2012. október 12-én az élelmiszercélra is használható alapanyagokból előállított ún. első generációs bioüzemanyagok közvetett (indirekt) üvegházhatású gáz kibocsátás-megtakarítási értékeit is figyelembe véve javasolta a 10 százalékos teljesítésben történő elismerésük 5 százalékban történő korlátozását. A korlátot az Európa Parlament 2013. szeptember 11-én 6 százalékra módosította. Az Európai Tanács 2014 júniusában megszületett kompromisszumos javaslatában tovább enyhítette a korlátozást és azt javasolta az Európa Parlamentnek, hogy az élelmiszer célra is használható alapanyagokból előállított első generációs bioüzemanyagok beszámítását az elszámolásban 2020-ig 7 százalékig engedélyezze. Ezt a

már meglévő első generációs bioüzemanyagot előállító üzemek kihasználhatatlanságával, illetve a kevés rendelkezésre álló második, illetve a harmadik generációs technológiával működő kapacitással indokolták. (A legfrissebb 2012. évi adatok szerint a többnyire élelmiszernövény alapú első generációs bioüzemanyagok az Európai Unió átlagában 5,1 százalékot képviselnek az üzemanyag-felhasználásban.) Az Európa Tanács 2014. júniusi döntése egyúttal lehetőséget biztosít a maradék 3 százalék kétszeresen elszámolható termékkel történő helyettesítésével. A tervezett intézkedéstől függetlenül a kedvező üvegházhatású gáz kibocsátás-megtakarítási értékkel rendelkező használt sütőolaj és vágóhídi hulladékzsírból és faggyúból előállított metil-észter iránt folyamatosan erősödik az érdeklődés.

Az Európai Unió Energiaügyi Bizottságának adatai alapján 2012-ben a Közösség teljes üvegházhatású gáz kibocsátásából a közlekedési ágazat 18,5 százalékkal részesedett. Ennek csökkentése érdekében – a 2009/28/EK irányelv 17. cikkelye alapján – az újonnan létesülő üzemekben a bioüzemanyag-előállításnak és használatnak az üvegházhatású gáz kibocsátást a fosszilis üzemanyagokhoz képest 2017-re 50 százalékkal, 2018-ra 60 százalékkal kell csökkentenie. Az UFOP szakértőinek véleménye szerint a növényolaj alapú bio-

üzemanyagok esetén a 2018-ra előírt üvegházhatású gázkibocsátás-megtakarítás nehezen teljesíthető. Véleményük szerint az üvegházhatású gázkibocsátás-megtakarítás kiszámításánál figyelembe kellene venni azt is, hogy az európai vertikum környezetvédelmi tanúsítványi rendszerrel rendelkezik. Magyarországon az EU előírásai alapján a 36/2010. (XII. 31.) NFM rendelet határozza meg a bioüzemanyag fenntarthatósági követelményeknek való megfelelésével kapcsolatos üvegházhatású gázkibocsátás elkerülés kiszámításának szabályait. Németországban 2015. január 1-től bevezetik a teljes bioüzemanyag termékpályára vonatkozóan az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentési kötelezettséget, ennek érdekében valamennyi gazdasági szereplőt tanácsokkal látnak el.

A környezetvédelmi célokat támogató tervezetek közzététele eredményeként a befektetők figyelme a kisebb üvegházhatású gázkibocsátással járó technológiák és alapanyagok felé fordul. Az *F.O. Licht* szakértői ezért

úgy ítélik meg, hogy az *UCO* és a *TME* használata bővíülhet az évtized végére. A cellulóz alapú *Fischer-Tropsch* technológiával előállított biodízel mennyisége véleményük szerint az üzemek építésének nagy befektetési, valamint a termelés magas költsége miatt a vizsgált időszak végéig továbbra is elenyésző marad.

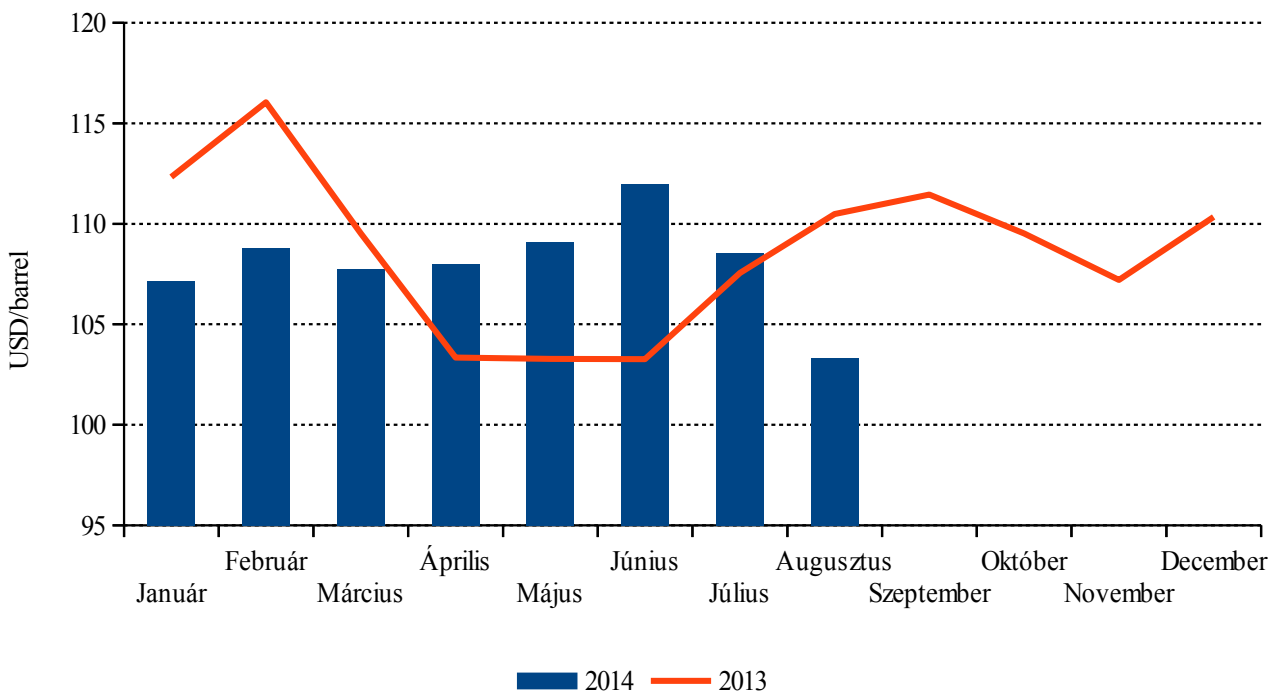
Nemcsak Európában, hanem világszerte nő az érdeklődés a kedvező üvegházhatású gázkibocsátás-megtakarítási értékkel rendelkező második és harmadik generációs bioüzemanyagok iránt. Az *OECD-FAO* szakértői szerint az *UCO*, a *TME* és a cellulóz alapú biodízel termékek előállításának növekedési üteme az évtized második felében ugyan meg fogja haladni az első generációs bioüzemanyagokét, ennek ellenére a biodízel-termelésben a növényolajok az évtized végéig megtartják a vezető szerepüket. A szójaolaj az amerikai kontinensen, a pálmaolaj Ázsiában, míg a repceolaj Európában lesz továbbra is a legfontosabb alapanyag.

Agrárpolitikai Hírek

Mozambik, Dél-afrikai Köztársaság) évente 80 ezer tonna bioetanolt szállíthat vámmentesen az EU-ba.

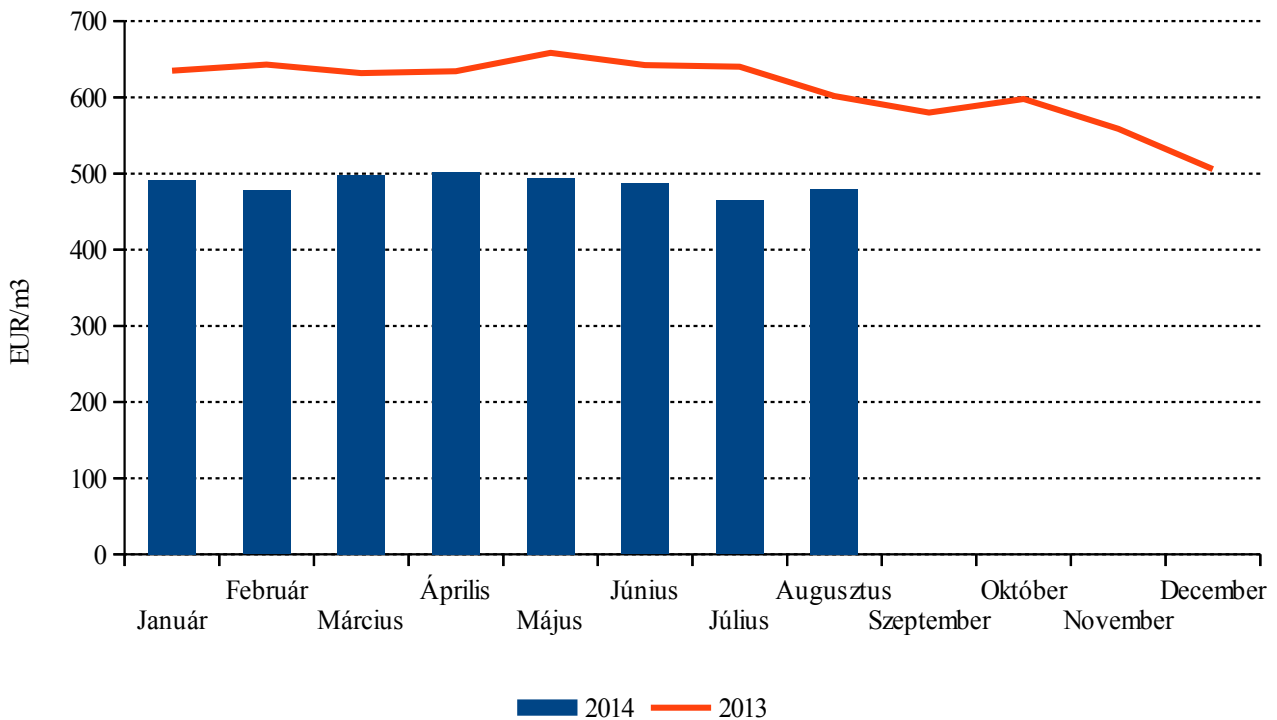
- Gazdasági partnerségi megállapodás kertében néhány dél-afrikai ország (Botswana, Namíbia, Lesotho,

17. ábra: Az ásványolaj ára

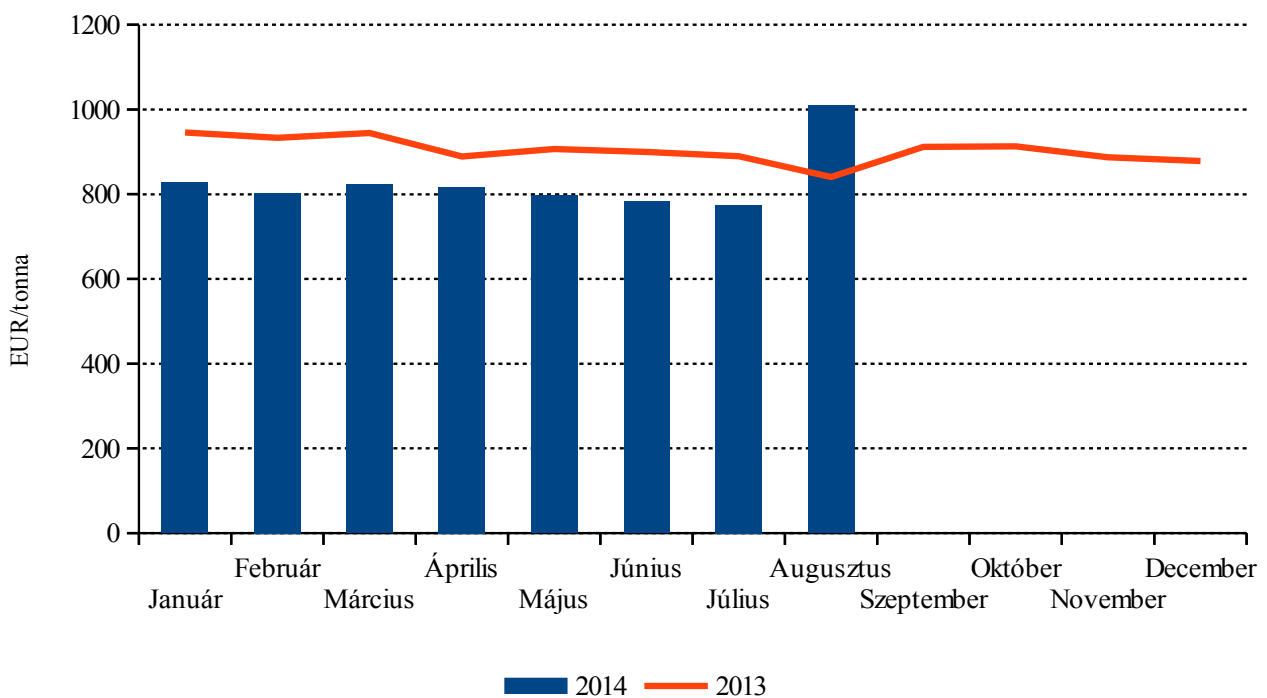
Megjegyzés: Az IPE Brent ásványolaj legközelebbi határidőre szóló jegyzései a londoni árutőzsdén.
Forrás: HGCA

18. ábra: A bioetanol ára

Megjegyzés: 92-96% alkoholtartalom, nyugat-európai kikötők FOB T2.
 Forrás: F.O. Licht

19. ábra: A repceolaj-metil-észter ára

Megjegyzés: nyugat-európai kikötők FOB, az EN 14214-es szabványnak megfelelő, dermedéspont >-10 °C.
 Forrás: Kingsman

